

KIRKEGÅRDEN

Februar 2015

35. årgang

1

NYHED

BIKAB AFFALDSSORTERING —NU OGSÅ MED TØMNINGSVOGN!

Serien af Bikab affaldssorterings skabe er blevet udvidet med ny Bikab-**flex**. I forhold til det traditionelle bikab skab der tømmes med spand/pose tilbyder vi nu også tømning med vogn. Du kan selvfølgelig fortsat bestille det kendte Bikab affaldssortering skab med spand/pose.

Bikab-**flex**:

- **Reduktion af løft fra spande m.v. m.v.**
- **2 vogne på hver 110 ltr.**
- **Sortering af biologisk og ikke biologisk nedbrydelig affald.**
- **Kan også kombineres med pose eller spand**

Vil du vide mere om Bikab-**flex** er du meget velkommen til at kontakte os.

Tlf.: 7023 2999
www.G9.dk

INDHOLD

s. 04	Træer på kirkegårde II
s. 12	Ny forhandlingspartner på vej
s. 16	Klimatilpasning på Vejle Kirkegårde
s. 18	Selvstændige kirkegårdskasser
s. 20	Kom og se kirkegården
s. 28	Do it a faster way - Do it the Segway
s. 30	Kirkegård på havets bund
s. 34	Profil – Jørgen Boiskov Hansen
s. 38	”En god staude til kirkegården”
s. 40	Kort nyt
s. 42	Kalender

FORSIDE

Knopsvanen er Danmarks nationalfugl og har været fredet siden 1926, hvor der kun var 3 – 4 ynglepar tilbage i Danmark. I dag er bestanden oppe på ca. 4.000 par. Sidst på vinteren overlades svaneungerne til sig selv og må finde et nyt sted at slå sig ned; denne unge svane vogtede indgangen til kirkegården det meste af en dag, men den flyttede ikke ind. Selvom om Humlebæk Kirkegård rummer en sø af en pæn størrelse, er der ingen svaner i søen. Skråningerne omkring Kirkegårdssøen er så stejle, at svanerne har meget svært ved at lette igen, hvis de først er landet på vandet: Vi ser dem af og til ”nøddande” på skråningerne, når de forsøger. Foto: Lene H. Jensen.

REDAKTION

Redaktør:

Lene Halkjær Jensen,
Humlebæk Kirkegård
Tlf. 2624 7228 – Fax 4919 1142
E-mail: lene.bladet@mail.dk

Jens Dejgaard Jensen,
Silkeborg Kirkegårde og Krematorium
Tlf. 2393 9300
E-mail: jdj@hvejsel.eu

Casper Nicolai Khalik Pagh Vett
Odense Kommunale Kirkegårde
E-mail: cnpv@odense.dk

Redaktion:

Jens Zorn Thorsen,
Vejle Kirker og Kirkegårde
E-mail: jeztho@gmail.com

Jørn Skov
Tønder Kirkegård
E-mail: tonder-kirkegaard@mail.tele.dk

Sekretariat:

Foreningen af Danske Kirkegårdsledere
Hørsholm Kirkegård
Tlf. 4586 0584 – Fax 4586 4157
E-mail: kontor@danskekirkegaarde.dk

Tommy Christensen,
Svendborg Kirkegårde og Krematorium
E-mail: tc@svendborg-kirkegaarde.dk

Asger Christensen,
Hørsholm Kirkegård
E-mail: asger@hoersholmkirkegaard.dk

Layout og tryk:

Jello ApS
Tlf. 3145 0050
E-mail: da@jello.dk

Redaktionelt stof og annoncer til 'KIRKEGÅRDEN' nr. 2, 2015 sendes til lene.bladet@mail.dk senest d. 20. marts 2015
Artiklernes indhold er ikke nødvendigvis et udtryk for Redaktionens, FDK's eller DKL's holdning.

TRÆER PÅ KIRKEGÅRDE II

Af seniorrådgiver Iben M. Thomsen, imt@ign.ku.dk
IGN, Københavns Universitet

Fotos fra forespørgsel om vejtræer som næsten 10 år efter plantning stadig ikke er kommet i god vækst. Det er umiddelbart fristende at pege på plantehullets udformning og måske vejsalt som årsager, men et nærbillede af stammebasis leder tanken hen på plantningsdybde, fordi der ikke er antydning af rodudløb. Se næste side.

Udfordringer med plantning og pleje

Uanset hvor man skal plante prydræer, står man overfor de samme udfordringer. Korrekt plantning samt efterfølgende drift, herunder pleje og beskyttelse, er vigtigt for vejtræer, parktræer og træer på kirkegårde. Når ens speciale er sygdomme og skader på træer, bliver man ofte konfronteret med eksempler, hvor træerne skranter. Det er ikke altid, at årsagen findes, men ofte er det fordi plantning og pleje er gået galt. I værste fald betyder den mang-

lende omtanke, at træerne ikke vil overleve på langt sigt. Her gives nogle eksempler på faldgruber, man bør undgå.

For dyb plantning

Uanset at alle standarder og vejledninger siger det samme omkring plantning, nemlig at plantedybden skal være lig den, som træet havde i planteskolen, ser man desværre mange eksempler på, at træer med klump plantes for dybt. De fleste træer kan overleve at blive sat få centimeter for dybt, og en træart som pil synes klare det meste. Men

når basis af stammen er begravet mere end 10 centimeter nede i jorden, kvitterer de fleste træer med dårlig vækst og ringe fremtidsudsigter.

Uanset om plantning bliver udført af egne medarbejdere eller eksterne entreprenører, bør det være en del af kvalitetskontrollen at tjekke plantningsdybden. Og husk at et tykt lag dækflis tæller med. Skub flisen til side langs stammen, og hvis toppen af klumpen kommer til syne lige i jordoverfladen, er alt godt.

Hvis stammen kommer op ad jorden som en søjle, altså uden synlige rodudløb, er det et dårligt tegn. Find graveskeen frem og grav forsigtigt ned langs stammen til de første oprindelige rødder dukker op. Nye finrødder udviklet direkte fra den begravede stammedel tæller ikke. De indikerer blot et desperat forsøg på at overleve.

Den væsentligste årsag til, at dyb plantning er katastrofal for træerne, er formentlig, at finrødder, som er vant til at være lige under jordoverfladen, ikke kan tåle at komme ned i dybere jordlag. Langt de fleste finrødder findes i de øverste 30 cm, så jo længere ned rodklumpen sættes, des flere problemer får træet.

Gravning ned langs stammen på træet afslører, at den oprindelige overgang mellem stamme og rod er begravet næsten 30 centimeter nede i jorden. Træet kan ikke overleve sådan en behandling på lang sigt. I dette tilfælde var pengene til etablering af vejtræerne spildt, og de havde ikke på noget tidspunkt haft det ønskede udseende. Om man kan skyde skylden på den plantningsansvarlige så mange år efter er nok tvivlsomt, og specielt ikke hvis man har accepteret resultatet ved en afleveringsforretning.

Beskæring

Korrekt beskæring og opstamning af træer er et helt kapitel for sig, og her må henvises til de mange beskrivelser af emnet (fx Kirkegården april 2014). Ud fra en betragtning om træhelbred er det vigtigste at komme i tide, så sårene bliver så små som muligt. Så længe man kan klippe grenene af med en lille grensaks, er der næsten frit spil. Så snart man skal ty til sav eller andet større værktøj, er der grund til at tænke sig om.

Hvis man kommer for sent, må man i gang med forberedelsesbeskæring, hvor man får grenens vækst til at standse. Mange år senere, når der er dannet en tydelig grenkrave og grenens diameter er blevet relativt mindre end stammens tykkelse, kan grenen kappes inde ved stammen. Denne fremgangsmåde er både dyr og besværlig, så rettidig omhu er nøgleordet ved beskæring.

Et vigtigt formål med pleje i form af beskæring er at lægge tilvæksten over på topskuddet, så træet hurtigere får den rette højde. Hermed kan opstamning komme i gang, så de nederste bundgrene bliver etableret i den ønskede højde. For vejtræer vil det ofte være 4,5 meter, men på en kirkegård kan det fx være æstetik eller udsyn snarere end fremkommelighed, som styrer opstamning.

En anden grund er at undgå, at man mange år senere står med et træ, som har store grene i en uheldig position. Afskæring af tykke grene inde ved stammen medfører høj risiko for angreb af vednedbrydende svampe. I de tilfælde er det bedre at kappe grenen så langt fra stammen som muligt og med bevarelse af stadig levende sidegrene. Også selvom det ser underligt ud med en to eller tre meter lang grenstump.

Vejtræ med visnende krone. Det eneste, som adskiller dette træ fra de øvrige normalt udseende træer i beplantningen, er de store beskæringsår. Der er lige så mange på bagsiden af træet. Afskæring af så mange og store grene på en gang har formentlig givet problemer med transportsystemerne i bark og stamme. En rettidig opstamning eller forberedelsesbeskæring var bedre end denne hovsa-løsning. Fotos Iben M. Thomsen

Når en stor sidegren (gul pil) først har taget magten, er det vanskeligt at genoprette balancen i træet. Man kan ikke bare skære grenen af inde ved stammen uden at forårsage en stor skade med risiko for udtørring og svampeangreb (som vist på eksempel oven for). Her kræves forberedelsesbeskæring, som skal vedligeholdes i mange år, før man kan slippe af med et problem, der kunne være undgået med et enkelt klip i forbindelse med plantning af træet. Hvis man lader stå til, har man et fremtidigt risikotræ med strukturproblemer. Læg også mærke til at den apikale dominans af topskuddet ser ud til at være gået tabt, endnu et tegn på manglede pleje. Foto tv: Iben M. Thomsen, foto th: Simon Skov

En beskæring af en stor bøgegren helt inde ved stammen åbner op for angreb af fx skællet stilkporesvamp i det blottede kerneved. I dette tilfælde er snittet endda lagt for dybt, så overvoksning af såret fra siderne nok bliver ganske ringe. Såret er uacceptabelt uanset årsag og kan være begyndelsen for enden på træet. Foto: Iben M. Thomsen

Mange år efter kapning af en stor gren ses frugtlegerne af svampen i det endnu ikke helt lukkede sår, som tegn på at der nu er råd i midten af stammen. På lidt længere sigt kan svampeangrebet betyde, at træet må fældes. Alt sammen kunne være undgået ved rettidig og korrekt pleje. Foto: Simon Skov

Måske æstetisk uskønt, men biologisk langt bedre for disse bøgetræer end en kapning af grene helt inde ved stammen. Årsagen til beskæring var et ønske om at undgå risikoen for, at lange grene faldt ned på stien, samt at mindske presset på rødderne fra de ret ensidige kroner, da træerne står på en skråning. Fotos: Iben M. Thomsen

Græsslåning

På kirkegårdskonferencen i foråret blev deltagerne spurgt, om de havde træer stående i græsplæner på deres kirkegård. De fleste rakte bekræftende hånden op, men spørgsmålet om de havde set skader på træerne fra græsslåning, gav langt færre reaktioner. Imidlertid er det et faktum, at hvis man har græs tæt på træet og samtidig forlanger, at det skal klippes kort helt hen til stammen, er skader på barken nærmest uundgåelige.

Det er for nemt at skyde skylden på den, der slår græsset, så her må man gribe i egen barm og erkende, at man forlanger det umulige. Utallige vejtræer i græsrabatter og unge træer i parker og på kirkegårde får deres udseende og fremtid ødelagt af gentagne beskadigelser på den nedre del af stammen for at efterkomme kravet om nydeligt klippet græsplæne.

I mange tilfælde ser det ud som om træerne tåler mosten, men hvis omfanget af skader bliver stort nok, kan det svare til, at træet ringes og derfor vil gå ud.

Grunden til at der går flere år er, at træet fortsat trækker vand og næring op i de dybere liggende årringe. Efterhånden som de holder op med at fungere, og der ikke dannes nye, fordi bark og kambium (vækstlag) er ødelagt, får træet problemer. Til sidst visner det pludseligt og spektakulært, gerne i en varm og tør vækstsæson som den forløbne.

Løsningen er enkel: lav en græsfri zone rundt om træet og sørg for at den er bred nok til, at græsslåmaskinen kan køre forbi uden at ramme stammen, når kanten af græsplænen klippes. Alternativt kan man tillade en fodpose af højt græs, som kun klippes et par gange årligt med stor forsigtighed og helst manuelt.

Efterhånden som træet vokser, bør den græsfri zone udvides. Når de højtliggende rødder begynder at dukke op i jordoverfladen, skal man overveje at øge klippehøjden i hele kronens drypzone for ikke at skabe indfaldsvej for nogle af de farlige svampe, som nedbryder rødder (se artikel i Kirkegården oktober 2014).

Ungt træ på kirkegård med opbinding og en lille fodpose af græs, som antyder, at pælene beskytter mod skader fra græsslåning. Men når man går tættere på, er der desværre alligevel skader i barken, som højst sandsynlig skyldes brug af snøre til at slå græsset tæt på stammen. Fotos Iben M. Thomsen

Flot ny lindeallé på Tønder Kirkegård. Læg mærke til den græsfri zone ved basis af træerne. Afstanden fra kanten af græsset til stammerne er for lille, men kort efter fotos blev taget, er der fjernet en stribe græs, så plæneklipperen kan holde den fornødne afstand til den sårbare bark på træerne. Fotos: Oliver Bühler

Få syn for sagen

Hvordan er situationen hos jer? Gå en tur på kirkegården og se på alle træer plantet de sidste 10 år og find svar på de tre vigtige spørgsmål:

- Kommer træerne op ad jorden som søjler?
- Har de sår på barken fra græsslåning?
- Trænger de til beskæring?

Hvis I kan svare nej til alle tre spørgsmål, så fortjener I og jeres medarbejdere en medalje. Hvis ikke, er det måske en god ide at tage driften op til overvejelse og diskutere mål, plejekrav og metoder. ■

Yderligere læsning

- Bühler, O.; Kristoffersen, P. 2014. Beskæring af træer. Kirkegården 34(2): 4-8.
- Bühler, O.; Kristoffersen, P. 2014. Flere rigtige måder at beskære træer på. Videnblad 5.1-22. Videntjenesten for Park og Landskab. 2 s
- Kristoffersen, P. 2000. Plantning af træer med tråklump. Videnblad 4.6-23. Videntjenesten for Park og Landskab. 2 s
- Thomsen, I.M.; Bühler, O. 2010. Stammeskader på bytræer fra påkørsel. Videnblad 5.39-3. Videntjenesten for Park og Landskab. 2 s
- Thomsen, I.M.; Skov, S. 2007. Vurdering af risikotræer 2. Videnblad 5.26-23. Videntjenesten for Park og Landskab. 2 s

Et miljøvenligt valg

- det gør en forskel

Testet af Dansk Teknologisk Institut.

ECOURN
WWW.ECOURN.DK

TEMADAG

-For Alle Kirkegårdsmedarbejdere **JOHN DEERE**

I
Havdrup
Maskinforretning
25.02.15

*Inviter
din kollega med!!!*

Lad os vide hvor mange I kommer.

Kontakt Leif Malm,

tlf.20546966 eller

lm@havdrup-maskinforretning.dk

*Se programmet for dagen på
Havdrup-maskinforretning.dk*

På Gensyn...

A/S HAVDRUP

MASKINFORRETNING

 KÄRCHER®

Salbjergvej 4 - 4622 Havdrup - 46 18 55 44

www.havdrup-maskinforretning.dk

NY FORHANDLINGS- PARTNER PÅ VEJ?

Af Jens Dejgaard Jensen,
j dj@hvejsel.eu

Det bliver ikke i morgen, Landsforeningen af Menighedsråd får status som arbejdsgiverorganisation. Men der arbejdes på sagen, fortæller formand for Landsforeningen af Menighedsråd, Inge Lise Pedersen. Foto fra www.menighedsraad.dk

”Skal Landsforeningen af Menighedsråd være arbejdsgiverorganisation, som forhandler overenskomster for kirkens medarbejdere?” Sådan lød spørgsmålet til kandidaterne op til valget i juni 2013. Hvad svarede de, og hvordan går det?

Der er ikke meget at finde på Landsforeningens hjemmeside om spørgsmålet. Bestyrelsesmedlemmernes udsagn om emnet før valget er dog tilgængelige for 16 af de 20 medlemmers vedkommende. Og et stort flertal er posi-

tive over for tanken, her er blot 2 citater:

”Ja. Her er klart behov for, at vi selv er modpart til organisationerne. KM har ikke løftet opgaven særlig tilfredsstillende”. (Michael Fagerlund).

”Når man er arbejdsgiver, må man også have retten til at forhandle de aftaler, der er grundlaget for at få arbejdsopgaverne ved kirkerne udført, at aftale aflønningen for udførelsen og samtidig have pligten til at være en or-

dentlig arbejdsgiver". (Michael Riis).

Hvordan er det gået?

På Landsforeningens hjemmeside findes ordet "arbejdsgiverorganisation" kun i spørgsmålene til kandidaterne, samt under overskriften "Politik og demokrati", hvor ordet optræder i en sætning:

"Vi arbejder også på at blive arbejdsgiverorganisation, så menighedsrådene kan få endnu mere indflydelse på personaleområdet".

KIRKEGÅRDEN vælger at spørge Landsforeningens formand Inge Lise Pedersen:

Hvordan går det med planen om at Landsforeningen får status som arbejdsgiverorganisation, med forhandlingsret over for 3F, HK, Dansk Kirkemusiker Forening m.fl.?

Inge Lise Pedersen: Vi har på foreningens årsmøde truffet beslutning om at der skal arbejdes på at etablere en arbejdsgiverorganisation, og der arbejdes i personaleudvalget på at analysere hvordan foreningen kan løfte opgaven.

Den stigende fokusering på menighedsrådenes arbejdsgiverfunktioner og arbejdsgiveransvar har rejst spørgsmålet om mulighed for at få øget indflydelse på de løn- og ansættelsesvilkår, der er gældende for kirke- og kirkegårdsfunktionærer, jf. det gamle mundheld at det er den der betaler musikken, som bestemmer hvad der skal spilles.

Hvis vi overfører det til folkekirkeforhold, betyder det at når menighedsrådene er arbejdsgivere, så bør de også tillægges de kompetencer, der normalt følger med arbejdsgiverrollen. Og Landsforeningen bør som interesse- og medlemsorganisation for menighedsrådene have afgørende indflydelse på den overordnede politik der føres på området.

Ønsket om at blive arbejdsgiverorganisation forstærkes af, at man er overgået til ansættelse af kirkefunktionærer på almindelige overenskomstvilkår (med kirkegårdslederstillinger som en undtagelse). I Danmark er vi stolte af den danske model, hvor det er arbejdsgiver og arbejdstager, der selv forhandler og aftaler løn- og ansættelsesvilkår, herunder løsning af tviste. Sådan bør det også være på folkekirkens område, så det er menighedsrådene og kirkefunktionærerne der indgår aftalerne. Det hører med til billedet at Landsforeningen mener vi kan løse opgaven med at forestå overenskomstforhandlingerne med færre årsværk end der i dag bruges. Det vil altså være en besparelse for folkekirken.

Hvornår kan vi forvente at se de første aftaler underskrevet af "Menighedsrådenes arbejdsgiverorganisation"?

Inge Lise Pedersen: Vi er nået relativt langt mht. hvad det vil kræve af vores organisation at blive arbejdsgiverorganisation, og vi har drøftet sagen med Folketingets kirkeudvalg og fået relativt positive tilbagemeldinger. Men hvornår vi bliver det, afgøres af politikerne. Én ting er sikker: Det sker ikke i morgen. ■

Telefon 86 52 17 77 | Mobil 23 32 90 27

Wad

LANDSKABSARKITEKTER A/S

Naturkirkegårde | Udvidelser | Omlægninger | Kirkegårdsinventar

Helhedsplaner til kirkegårde | Plejeplaner

Peder Skrams Gade 39 | 8200 Århus N | www.wadlandskab.dk

Kirkegården er vores speciale, kontakt os for referencer eller uforpligtende samtale

Green-Anlæg ApS

Anlæg og renovering af kirkegårde

- Stengærder
- Plantning af store træer
- Brolægning
- Certificerede træplejere

Vi kommer over hele landet

Bjarne og Karsten Green
Green-Anlæg ApS · Byvangen 2 · 5550 Langeskov · www.green-anlaeg.dk

FANTASIFULDE KISTER

Tekst: Lene Halkjær Jensen, lene.bladet@mail.dk

Fotos: Regula Tschumi, GNU Free Documentation Licence

Selvom kisterne nærmest er små kunstværker og udgør en betydelig udgift for familien, bliver de kun vist frem den ene dag, hvor selve begravelsen finder sted.

Ga-folket lever primært i Ghana; i Accra-regionen og langs Volta-floden. De er bl.a. kendt for deres kunstnerisk udformede kister, der er en forholdsvis ny del af deres begravelseskultur. Ga-folket tror på at de afdøde fortsætter til et andet liv, hvorfra de stadig kan påvirke tilværelsen for de levende. Begravelsesceremonien har derfor også som formål at stemme den afdøde positivt i forhold til de levende, og det er som regel kun personer med en vis social status, der begravnes med denne særlige pomp og pragt. Kisten kan afspejle den afdødes håndværk, status eller personlighed

og fremstilles på bestilling af særligt uddannede snedkere.

Selvom traditionen med rigt udsmykkede kister menes at stamme fra starten af det 20. århundrede og er inspireret af, at betydningsfulde borgere af og til blev begravet i deres fint dekorerede bærestol, er den nuværende tradition med de farvestrålende kister skabt i 1950'erne af snedkerne Ataa Oko og Seth Kane Kwei. Mange af de nuværende kistesnedkere har været i lære hos én af de to og nogle af de fantastiske og fantasifulde kreationer, har været udstillet i museer og gallerier verden over. Langt de fleste af de fremstillede kister bliver dog anvendt til formålet; at give den afdøde en ganske særlig begravelse.

VELAMP

Lad os hjælpe med at skabe den rette stemning

Kirken er forbundet med mange traditioner, der sammen med kirkens omgivelser, giver en særlig stemning.

Hos VeLamp har vi støbt, produceret og renoveret i 70 år på adressen i Vejen. Det gør vi på den traditionelle måde, så vi kan yde 30 års overfladegaranti.

Mød os på
Kirkegårdskonferencen 2015
Onsdag den 18. marts
kl. 8:45 - 16:00
på Hotel Nyborg Strand

lamper · låger · bænke · gitre · vinduer mm.

Velamp A/S · Søndergade 91 · DK-6600 Vejen · +45 75 36 62 00 · kontakt@velamp.dk · www.velamp.dk

KLIMATILPASNING PÅ VEJLE KIRKEGÅRDE

Tekst og foto: Jens Zorn Thorsen,
jeztho@gmail.com

Flere voldsomme regnskyl i årets løb er baggrund for, at Vejle Kirker og Kirkegårde er i gang med en klimatilpasning på Nordre Kirkegård.

Vi har oplevet, at vandet fossede som en flod, ned fra kirkegården og ud på en af byens hovedindfaldsveje, Horsensvej. Vi har derfor arbejdet på at kunne holde vandet på egen grund under intense regnskyl og vedvarende byger, hvor der i begge tilfælde falder store mængder regnvand.

Selv om kirkegårdslandskabet ikke ved første øjesyn viser det, så er der faktisk et fald i terrænet på 16 – 20 meter, fra midten af kirkegården og ned mod Horsensvej. Der er derfor blevet gravet en 1,60 meter dyb rende på tværs af det faldende terræn. Renden ligger langs med en sti som fører hen mod en kløft, hvor overfladevandet kan ledes ned til

en bæk via et drænrør og herfra ud i fjorden.

Det er vigtigt at have kontrol over vandet på en kirkegård, så begravelsesområderne ikke oversvømmes eller der sker skader på infrastrukturen. Derfor sørger vi nu for at overflade vandet - via render med drænrør - bliver ledt væk fra kirkegården til godkendte afløb.

Klimatilpasningen på kirkegården kan med fordel koordineres med kommunens klimatilpasningsstrategi, som i dette tilfælde kan ses på deres hjemmeside <http://www.vejle.dk/Borger/Affald-klima-og-natur/Klima-energi-og-CO2.aspx>. Der skal indhentes godkendelse til afledning af vand til offentlige afløb, kloaker og regnvands brønde. Kloakentreprenører, anlægsgartnere og landskabsarkitekter er værdifulde rådgivere i den type opgaver. ■

I bunden af dræn rønden er der lagt et drænrør som dækkes med perlesten (8 – 16 mm) og nøddesten (20 – 32 mm), adskilt af et lag fibertex.

SELVSTÆNDIGE KIRKE- GÅRDSFORVALTNINGER

Tekst og foto: Jens Zorn Thorsen,
jeztho@gmail.com

Ved mødet i Kirkeministeriet blev det oplyst, at selvstændige kirkegårds-kasser ikke må aflægge regnskab direkte i Økonomiportalen. Kirkegårdenes regnskabstal skal indgå som en del af ét eller flere menighedsråds regnskaber. Fra venstre ses Specialkonsulent Jacob Ølgaard-Nicolajsen, Kontorchef Pernille Esdahl og Kontorchef Klaus Kern-Jespersen.

Den 11. december 2014 blev der afholdt et informationsmøde i Kirkeministeriet vedrørende selvstændige kasser (regnskaber).

På baggrund af flere henvendelser til Kirkeministeriet om fortolkningen af reglerne og anmodning om dispensation fra den gældende lovgivning, inviterede Kirkeministeriet repræsentanter fra de berørte kirkegårdsforvaltninger, provstier og stifter til et forklarende møde. Tilstede var, udover de inviterede, repræsentanter fra Kirkeministeriet og Foreningen af Danske Kirkegårdsledere.

Inden mødet havde de inviterede parter modtaget et oplæg fra Kirkeministeriet, der redegjorde for at man ikke anser selvstændige kirkegårds-kasser for at være en mulighed inden for

den nuværende lovgivning – og temaet for dagen var da også ”Oprydning i selvstændige kasser”.

Baggrund

Samarbejde mellem flere menighedsråd om kirkegårdsdriften kan ske på 3 måder: Bestyrelsesmodellen, Fælles ejerskab og entreprenørmodellen. Grundlaget for de 3 hovedsamarbejdsformer er en vejledning udsendt i 2011, baseret på konklusionerne i Betænkning 1491. Det fremgår af vejledningen at ligningsmidler kun kan gives til menighedsråds-kasser og ikke til f.eks. selvstændige kirkegårds-kasser. Dette for at sikre, at de enkelte menighedsråd bevarer den demokratiske kontrol med prioriteringen af ligningsmidlerne. Provstierne, der har tilsynet med kasserne skal derfor begynde at sikre, at andre typer kasser, som

f.eks. selvstændige kirkegårds-kasser og præstegårdskasser, ophører snarest muligt.

Konsolidering i menighedsrådets regnskab

De selvstændige kirkegårds-kassers regnskab skal konsolideres ind i ét eller flere menighedsråds regnskaber; alt efter hvilken model for samarbejdet der anvendes. Kirkegårdens regnskabstal skal indarbejdes i menighedsrådets regnskab efter flg. retningslinjer:

- Skal ske kvartalsvist
- Specificeres på formål
- Specificeres på 3 hovedarter i driften:
 - o Øvrig drift
 - o Løn
 - o Indtægter
- Specificeres på tilgodehavender og skyldige omkostninger i den finansielle status – gerne som samlede posteringer
- Der skal altså "kun" indlæses 5 tal pr. formål hos menighedsrådet 4 gange om året.

Spørgsmål fra salen

Spørgsmålene fra salen omhandlede overvejende mulighederne indenfor den gældende lovgivning, som f.eks.:

Mulighederne for at udtræde af et fællesskab: Det forudsættes at der foreligger en vedtægt, hvor vilkårene for udtrædelse er beskrevet: Principielt er det som når ejerne hæfter for udskillelse fra et datterselskab.

Det undrede at der kunne udarbejdes en særbestemmelse/særlov for driften af Fælleskrematoriet i Ringsted som et I/S og ikke for kirkegårde: En væsentlig forskel er at Fælleskrematoriets I/S ikke kan modtage ligningsmidler, hvilket i givet fald også skulle gælde for et Fælles kirkegårds I/S. Det er

muligt at drive Fælleskrematoriet i Kolding/Fredericia under den samme særbestemmelse, som gælder for Fælleskrematoriet i Ringsted.

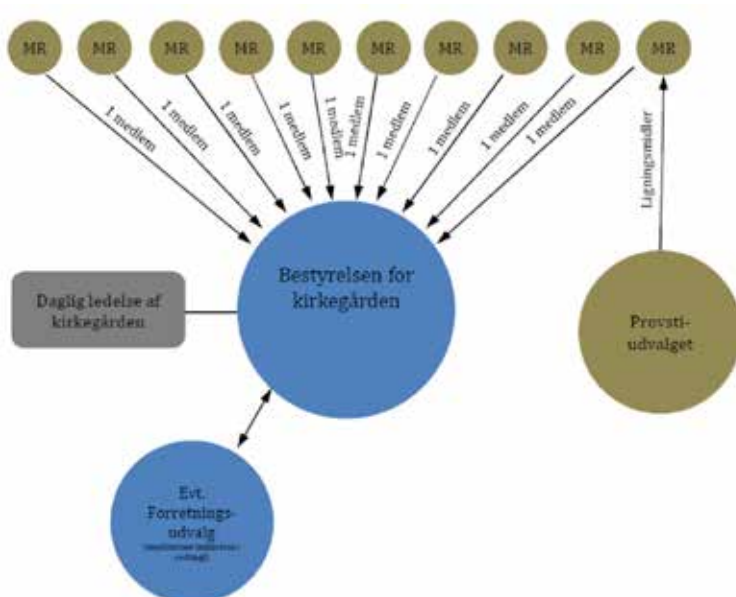
Kan man sikre, at de ligningsmidler, der er afsat til kirkegårdsdriften ikke bruges til andre formål i det sogn, som modtager ligningsmidlerne: Når der indgås en inkorporeringsaftale mellem en kirkegårdsbestyrelse og menighedsrådet i det sogn, hvori kirkegårdens regnskabstal skal indgå, er det vigtigt, at der også aftales vilkår for bestemmelsesretten over midlerne til kirkegårdsdriften. Jf. Kontorchef Pernille Esdahl har Kirkeministeriet udarbejdet standardvedtægter til formålet.

Det er besværligt og omkostningskrævende at overføre kirkegårdens regnskabstal til menighedsrådets regnskab: Adgangen til Økonomiportalen for kirkegårdene fjernes først når der foreligger en teknisk løsning der muliggør en smidig overførsel/konsolidering af kirkegårdsdata fra kirkegårdsregnskabet til menighedsrådsregnskabet. Denne opgave kan kun løses af menighedsrådenes og Kirkegårdenes egne IT-leverandører.

Revision af kirkegårdenes regnskaber: Alle kirkegårdsregnskaber med eget CVR-nummer skal revideres særskilt, i modsætning til kirkegårdsregnskaber der ikke har eget CVR-nummer.

Afrunding

Der blev opfordret til at de af de største kirkegårdsforvaltninger, der har ens driftsorganisation, fremover samarbejder om de fælles udfordringer, der alene opleves af de større kirkegårdsforvaltninger. Her igennem kan man overfor Kirkeministeriet synliggøre de aspekter, der skal bearbejdes i lovgivningen for at sikre bedre forretningsvilkår for kirkegårdsforvaltningerne. ■

Eksempel på organisation

Organisationsdiagram for en kirkegård ejet af flere menighedsråd. Provstiudvalget tildeler ligningen til drift af kirkegården til ét af menighedsrådene. Illustration: Kirkeministeriet

'KOM OG SE KIRKEGÅRDEN'

Af Tilde Tvedt, tit@ign.ku.dk

Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning/Skov & Landskab

I Holstebro bruges rundvisninger og åbent hus til at vise, hvordan en kirkegård fungerer, bl.a. Egekirkegården. Foto: Holstebro Kirkegårde

Kirkegårds konferencen 18. marts sætter fokus på kirkegårdenes mange værdier. Og måske skal vi lægge beskedenheden lidt til side og vise dem mere frem. Rundvisninger af forskellig slags kan være med til at gøre kirkegårdene mere kendt, både som begravelsesplads og et sted med historie og oplevelser.

Mange mennesker har ikke det samme nære forhold til den lokale kirkegård som tidligere generationer. Derfor kan det være en god idé aktivt at invitere folk indenfor, så de får et indtryk af, hvad der gemmer sig bag kirkegårdsdiget. En del kirkegårde gør det allerede på hver deres måde, f.eks. Holstebro, København og Vejle på Fyn, der her fortæller om deres erfaringer.

Åbent hus

I Holstebro laver kirkegårdsassistent Erik Søvnald 15-20 rundvisninger om året. De fleste er på Egekirkegården fra 1976, der er et varieret anlæg med et stort udvalg af gravstedstyper, bl.a. 'Heden' med lyngarealer. Langt de fleste rundvisninger er bestilte, f.eks. for konfirmander, pensionistforeninger og andre kirkegårde, der søger inspiration. Men en gang om året holder Holstebro Kirkegårde en aften med åbent hus. Overskriften er 'Kom og se kirkegården', og her er alle medarbejderne med til at vise rundt. De fortæller om deres daglige arbejde, de grønne rammer og mulighederne for forskellige typer begravelse. Arrangementet annonceres på sognets side i det lokale dagblad, i ugeavisen og med opslag ved kirkerne og biblioteket. Nogle gange samarbejder man også med lokale foreninger, f.eks. Haveselskabet, som

På Kulturnatten kan man – i faklernes skær – høre historier om nogle af de kendte og mindre kendte personligheder, der ligger på Bispebjerg Kirkegård. Foto: Københavns Kommune

så inviterer i deres netværk.

”Vi bruger rundvisninger og åbent hus til at profilere kirkegården og gør meget ud af, at folk går herfra med en god fornemmelse. Mange mennesker aner ikke noget om alt det spændende, vi har på kirkegården, f.eks. det store udvalg af forskellige planter. Ofte bliver de også overrasket over, hvor mange mennesker der er involveret i arbejdet,” fortæller Erik Søvnald.

Kirkegårdens egne aktiviteter suppleres af Holstebro Museum, der laver rundvisninger med lokalhistorien som indgangsvinkel. Her kan man f.eks. høre historier om familien bag Holstebro Jernstøberi, der i mange år var byens vigtigste virksomhed.

Med i Kulturnatten

I København har Bispebjerg Kirkegård to gange været med i 'Kulturnatten' i Nordvestkvarteret med kirkegårdsvejleder Stine Helweg som drivkraft. ”Kirkegården ligger som en kæmpe stor ø midt i bydelen og er med til at binde de lokale arrangementer sammen med en lysallé af 300 olielamper, der gør det fint at gå gennem kirkegården en mørk efterårs-aften,” fortæller Stine Helweg. Samtidig inviteres folk på rundvisning, hvor de går rundt med fakler og får historier om nogle af de kendte og mindre kendte personligheder, der ligger på Bispebjerg Kirkegård.

Resten af året laver Stine Helweg en lang række bestilte og offentlige rundvisninger. ”Begravelse er selvfølgelig vores primære opgave, men vi har også store kulturværdier, vi

gerne vil gøre kendt – som en slags folkeoplysning. Vi bruger også rundvisningerne til at formidle, hvad en kirkegård er for en størrelse, og hvad der er acceptabelt i forhold til at bruge kirkegården som park. Nogle gange kommer vi også ind på mulighederne for begravelse, så folk samtidig bliver klogere på den del,” siger Stine Helweg.

Det er også muligt at besøge krematorierne på Bispebjerg og Sundby Kirkegård. Omkring 90 pct. af københavnernes bliver brændt, så det vedrører de fleste. ”Vi vil gerne vise, hvordan det fungerer, så der ikke opstår myter, og synes selv, vi har nogle meget smukke og værdige rammer om kremeringen. Der er tænkt over, at det skal være et fint sted at være,” siger kirkegårdsvejlederen. Hun fortæller, at den slags rundvisninger kræver, at man tager lidt ekstra hånd om folk, og derfor må grupperne ikke være for store. ”Vi fortæller først 5-10 minutter udenfor, og forbereder også folk på at se mange kister, men stort set alle synes, det er en god oplevelse.”

Gudstjeneste med kirkegårdsvandring

Rundvisninger kan også bruges til at engagere sognet i udviklingen af kirkegården. Sidste sommer kom graver Claus Skovhøj Jensen og sognepræst Pernille Stengaard fra Vejle Kirke på Fyn til at snakke om udfordringen ved at få folk i kirke om sommeren. De hører ofte, at folk hellere vil være hjemme i haven, og det inspirerede til at kombinere en aftengudstjeneste med en 'havevandring' på kirkegården. Menighedsrådet havde været i gang med at lægge planer for sognets kirkegårde, så formålet var også at formidle de overvejelser og graverens arbejde med at føre dem ud i livet.

Kirkegårdsvejleder Stine Helweg viser rundt på Assistens Kirkegård i København. Foto: Københavns Kommune

”Det blev en meget fin aften,” fortæller Pernille Stengaard. ”Efter gudstjenesten gik vi udenfor, og graveren fortalte om sit daglige arbejde på kirkegården og om de forskellige typer gravsteder. Vi kom bl.a. til at snakke om gravsten fra nedlagte gravsteder, som menighedsrådet gerne vil bevare, fordi de vidner om byens historie og skæbner, og om de lokale skikke ved begravelser. Der kom godt 20 mennesker, og det er fint her.”

Fortæl den gode historie

Ofte er det lokale ’naturtalenter’, der står for rundvisningerne. Men andre kan også lære at formidle kultur- og lokalhistorie til skoleklasser, foreninger og turister, f.eks. på AMU Fyns kursus Rundvisninger i kirker og på kirkegårde, som faglærer Inger Merete Pedersen står for. ”Først og fremmest skal man kunne fortælle en god historie. Den kan få det meste til at glide ned, men skal selvfølgelig bygge på et ordentligt grundlag”, understreger hun. Derfor bliver kursusdeltagerne også undervist i at finde oplysning

ger og vurdere deres troværdighed. Det er også vigtigt at tilpasse rundvisningen til målgruppen. 50 konfirmander kræver f.eks. noget andet end 15 fra det lokale have-selskab. ”På kurset øver vi det, ved at kursisterne lader som om, de er forskellige målgrupper, der kommer med tilbagemeldinger til rundviseren,” fortæller Inger Merete Pedersen.

Hør mere om værdier på konferencen

Stort set alle kirkegårde har noget værdifuldt og interessant at vise frem. Men det kommer ikke af sig selv. På kirkegårdskonferencen kan du høre meget mere om arbejdet med at bevare, synliggøre og videreudvikle kirkegårdens værdier. Se program og tilmeld dig på www.ign.ku.dk/kirkegaard. Konferencen arrangeres af Institut for Geoviden-skab og Naturforvaltning på Københavns Universitet i samarbejde med Landsforeningen af Menighedsråd, Foreningen af Danske Kirkegårdsledere og Forbundet af Kirke- og Kirkegårdsansatte. ■

Træ

-beskæring
-plantning
-fældning
-flytning
rodfræsning og rådgivning

Tree Care ApS

Ingegårdsvej 11 · 4340 Tølløse
www.ks-treecare.dk
 E-mail: ks@ks-treecare.dk

Steen Kristensen Tlf.: 59 18 50 77
 Kim Poulsen Tlf.: 43 45 11 90

*Vi er dem med
det
brede sortiment*

- Buske, træer, stedsegrønne samt hække
- Rhododendron og surbundsplanter
- Roser, stauder, græsser og bunddække

Alle planter leveres i høj kvalitet og det er altid muligt at få et godt tilbud på større planteleverancer.

Vejenbrød Planteskole A/S

Vejenbrødvej 25 - 2980 Kokkedal - Tlf. 48 28 01 77 - Fax. 48 28 01 96
www.vp-as.dk - salg@vp-as.dk

IHI minigravere

Salg - service - reservedele

IHI 12VXE

Japansk kvalitet

- Egenvægt 1260 kg
- Gravedybde 2010 mm
- Udskydelige bæltter 870-1130 mm
- Mekanisk hurtigskifte
- 30 cm graveskovl
- Lille og stærk maskine

Kampagnepris
139.000,-

Exkl. moms

Christian Petersen · mobil 25 75 71 45 (Sønderjylland og Fyn)
Julius Bjerg · mobil 40 33 26 61 (Resten af landet)

Holst-Maskiner

IHI · Venieri · Giant · Merlo · Orsi · Kroghejse- & Tipvogne

Brdr. Holst Sørensen A/S
Obbekærvej 105-107 · 6760 Ribe · tlf. 76 88 44 00 · www.bhsribe.dk

JMM GROUP

WEIDEMANN

YANMAR

AMMANN

HTI

Original Hoftrac.

100 % eldrevet.

eHoftrac

- Ingen emission
- Ingen støjbelastninger i offentlige rum
- Gode terrængående egenskaber
- Indtil 6 timers brug pr. ladning
- Fuld drivlinie med aksler og kardan
- Ca. 50 % besparelse if. til diesel-version
- Bedre egenskaber end diesel-version
- Egenvægt 2350 kg / tiplast 1348 kg

- 50 % besparelse - 43 % CO2 reduktion

Søren	Midt- og Nordjylland	20 32 70 34
Henrik	Midt- og Nordjylland	20 29 23 87
Peter	Syddjylland/Fyn	20 25 88 98
Henning	Vestjylland	21 42 66 76
Hans Peter	Sjælland	40 30 75 49

STEMAS

member of JMM GROUP, Scandinavia

www.stemas.dk
stemas@stemas.dk

Medlem af
Maskinindustriens
det blå stempel

MARKEDETS
STÆRKESTE
PARTNER

Professionel kisteløfter til kirkegårde, kapeller og krematorier

Hos Balle Innovation er vores mål at forbedre arbejdsmiljøet på kirkegårde, kapeller og krematorier. Det opnår vi ved at eliminere al manuelt løft, samt tunge skub og træk i kisten.

Fordele ved Balle kistevoagne:

- Manøvrerdygtige og kan rotere om deres egen akse
- Fleksible i snævre rum
- Letløbende ruller med indbyggede kuglelejer
- Unik løfte højde, som gør det let at stable tre kister
- Forbedre arbejdsmiljøet væsentligt

Sammen med vores udtræksreol kan vi øge kiste kapaciteten væsentligt, selv i de mindste kølerum. Reolen fylder minimalt og har 3 hylde.

Kontakt os eller se mere på www.balleinnovation.dk

Balle INNOVATION

UDVIKLING AF INNOVATIVE LØSNINGER

Balle Innovation · Cedervej 2c · DK-7400 Herning
Tlf.: +45 7216 1755 · info@balleinnovation.dk

Komplette it-løsninger til kirker og kirkegårde

- Kirkegårdsadministration og -regnskab
- Mulighed for integration med GIAS, CPR, Den digitale dødsanmeldelse og e-Boks
- Adgang til gravstedssøgning og takstopslag fra sognets/kirkegårdens hjemmeside.

Kontakt os, og hør mere om, hvordan vores løsninger kan lette den daglige drift.

Telefon: 9928 3565 • E-mail: salg@brandssoft.dk

 EG Brandssoft www.eg.dk/kirke

Adding value to business

KISTESÆNKER-ASSISTENT PÅ PRØVE

Af Lene Halkjær Jensen, lene.bladet@mail.dk

Kistesænkeren er blevet afprøvet på Brønderslev Kirkegård og på Randers Kommunale Kirkegårde, hvor billederne er fra.

I forbindelse med udstillingen på Svendborg Assistens Kirkegård ved FDK's og DKL's årsmøde i 2014, var der lejlighed til at studere en såkaldt kistesænkerassistent. Den er siden blevet afprøvet i praksis på et par kirkegårde.

Randers Kommunale Kirkegårde har afprøvet kistesænkeren i en periode og vurderer, at den er et godt tilbud til de pårørende i forbindelse med nedsenkning af kisten: "Vi oplever til tider pårørende, der har svært ved at magte sænkning af kisten pga. fysiske begrænsninger og derved bliver de utrygge ved situationen. Her har kistesænkeren helt klart sin styrke, da den giver tryghed til de pårørende" siger Allan K. Rask fra Driftsafdelingen.

Også Brønderslev Kirkegård har afprøvet Kistesænkeren: "Nedsenkningen kan nogle gange foregå lidt

ukontrolleret. Hvis man bruger kistesænkeren, kan de pårørende stå sammen og støtte hinanden, mens kisten sænkes langsomt og kontrolleret ned i graven" udtaler kirkegårdsleder John Hinze.

Meldingen fra begge kirkegårde er, at systemet er enkelt at opstille og bruge. Det er meget simpelt og man undgår de utilsigtede situationer, der skaber utryghed for både pårørende og personale.

Tilbagemeldingen fra de pårørende har også været positiv, så de 2 kirkegårde vurderer at kistesænkeren vil være en god service at kunne tilbyde de pårørende; hvis de f.eks. er utrygge ved den normale nedsenkning, er for få til at klare nedsenkningen selv eller de fysisk er ude af stand til at klare opgaven.

SKOV & LANDSKAB

Kirkegårdskonferencen 2015

Onsdag den 18. marts 2015, Hotel Nyborg Strand

Årets kirkegårdskonference sætter fokus på kirkegårdens værdier – at beskytte, synliggøre og skabe nye værdier. Hør blandt andet disse indlæg:

- **Kirkegårde og kultur – set fra ministerens stol**
Marianne Jelved, kirkeminister
- **Ti bud på kirkegårdens værdier og bevarelse af dem**
Elof Westergaard, fmd. for Foreningen for Kirkegårdskultur
- **Værdierne kan gøres mere synlige**
Jens Dejgaard Jensen, kirkegårdsleder, Silkeborg Kirkegård
- **Hvad gør kirkegården til et godt sted for pårørende**
Anne Dahl Refshauge, landskabsarkitekt, IGN

Se hele programmet og tilmeld dig på
www.ign.ku.dk/kirkegaard

INSTITUT FOR GEOVIDENSKAB OG NATURFORVALTNING
KØBENHAVNS UNIVERSITET

Norcar DK

tlf. 9621 9020

Den perfekte hjælper på kirkegården:

Norcar 755

- Knækstyret
- Har ekstremt snæver venderadius
- Konstrueret med henblik på ergonomi og sikkerhed
- Alle funktioner styres fra et joystick
- Minimal belastning af underlaget
- Smidig i trange omgivelser
- 4-hjulstrukket
- 20 hK Kubota dieselmotor
- Lav egenvægt
- Stort redskabs program, bla. Løvsuger - Gangriver - Gravsstenstang m.m.

Læs mere på www.norcar.com

norcar

Ring for nærmere info eller demo af maskinen.

Professionel rod-, stød- og stubfræsning gennem 34 år

Hækfræsning

er et af vore mest efterspurgte fræseprodukter når man skånsomt og effektivt vil fjerne rødderne fra et vildvokset buskads eller en gammel hæk.

Hasselholm AB - Box 263 - SE-441 25 Alingsås
Tel. +46 (0)322-502 90 Fax +46 (0)322-551 80 -
www.hasselholm.se - info@hasselholm.se
Vort gratisnummer: 80 88 12 16

Grillo®

FX 20 Zero Turning

Nyeste frontmonterede Zero Turning klipper. Hurtigt skift fra bioklip til bagudkast.

Grillo FD 450

FD450 med 113 cm. frontmonteret klippe-bord, 450 liters opsamler. Leveres med højtip.

Professionelle løvsugere og vertikalskærere

Se hele vort store program på www.kiba.dk

KIBA
PARKMASKINER

Skolevej 30 · 8960 Randers SØ
Tlf. 70 25 00 20 · info@kiba.dk

“DO IT A FASTER WAY – DO IT THE SEGWAY!”

Tekst og foto af Casper Nicolai Khalik Vett, cnpv@odense.dk
Landskabsarkitekt MDL ved Odense Kommunale Kirkegårde

Kirkegårdskontorets Segway x2 SE. Rumindholdet i tasken svarer nogenlunde til 3 stk. 2 liters flasker.

Sådan kunne man godt beskrive oplevelsen af vores nye transportmiddel her i Odense.

Effektivisering

Hvad kan vi gøre for at effektivisere proceduren med tilsyn af misprydsgrave? Hvordan kan vi effektivisere vores tilsyn med kirkegården og arbejdstager (entreprenøren)? Hvad kan vi generelt gøre for nemt at komme ”ud i alle hjørnerne” af kirkegårdene?

Det er nogle af de spørgsmål vi stillede os selv i Odense, da vi havde et generelt behov for at optimere og effektivisere vores daglige arbejdsopgaver ude på kirkegårdene. Navnlig Assistenskirkegården med sine 32 hektar kræver

ressourcer at føre tilsyn med.

Vi er i forvejen udstyret med egen bil og golfvogn, men begge kræver at vi skal forlade køretøjet for at komme på nært hold af gravstederne. En løsning, der tager tid, i en hverdag hvor opgaveporteføljen ikke efterlader megen luft i kalenderen.

Inspirationen

Jeg har ved flere lejligheder set og hørt om disse Segway's, men det var først på en ferie i Prag i sommer, hvor gader, torve og pladser var fyldt med mere eller mindre vildfarne turister på Segway's, at inspirationen kom til at afprøve dette ”nye” transportmiddel på kirkegårdene. Så i forbindelse med gennemgang af netop misprydsgravene på

Selfie på Segway – utroligt hvad man kan med en smartphone...

Assistenskirkegården, havde vi en på prøve i en uge.

Hvad er en Segway?

For dem som måske ikke kender til Segway'en, er det et tohjulet, strømdrevet køretøj, man står på. Den betjenes med et styr, lidt à la et løbehjul, som vipper til siden når man skal dreje. Fremdriften sker ved at man læner sig frem. Bremse eller bakke sker ved at læne sig tilbage. Gyroerne i Segway'en reagerer prompte på dine bevægelser, så de første 5-10 minutter står man og vipper som en fulderik på J-dag.

Segway'en

Det ville være usandt, hvis jeg sagde der ikke er et aspekt af leg i at køre på Segway på jobbet. Men når det er sagt blev vi virkelig overrasket over, hvor effektivt og nemt det er at komme rundt – når man altså lige har brugt de første 5-10 minutter på at tilvende sig måden hvorpå Segway'en fungerer og reagerer på dine bevægelser – og det gør den prompte. Men når man genfinder balancen er det svært ikke at have et smil på læberne.

Så det endte med at vi købte et stk. Segway x2 SE, som er en

model med større og bredere hjul, og deraf mere terrængående og komfortabel ved færdsel på kirkegårdens visse steder ujævne terræn.

Der kan tilkøbes forskelligt udstyr og udstyrspakker til Segway'en, nogle tilpasset specifikke arbejdsgrupper / formål. Vi endte med at tilkøbe en pakke med aflåselige tasker i hård plast til montering på skærmene, så vi fx kan have målebånd etc. med ud og afsætte gravsteder.

Effektiviseringen

Opgaven med at føre tilsyn med misprydsgravene på Assistenskirkegården i Odense lagde førhen beslag på to mand i ca. fire dage. Nu, på Segway, tager det en person ca. tre dage (inkl. leg). En del af denne optimering ligger dog også i at kirkegårdssystemet Brandsoft nu er udbygget med en App til de kommunale kirkegårdsforvaltninger, så vi kan indtaste og fotoregistrere direkte ved gravstedet. Samt at vi er koblet på en E-boks-løsning. Efter endt registrering kræves der kun en enkelt procedure med ganske få klik med musen på kontoret for at sende registreringerne til gravstedsejerne via E-boks.

Erfaringer

Vores erfaringer så vidt har vist, at vi kan køre ca. 6 timer på en fuldt opladet Segway, når vi "sjat-oplader" i frokost-pausen. Det er klart en fordel ved lithium-batteriet, at det netop kan tåle den slags "sjat-opladning", der forlænger brugen i hverdagen. Erfaringerne med brugen af iPad med Brandsoft-App'en siger også, at der efter ca. 6 timer ikke er meget strøm tilbage på iPad'en, hvis der bruges meget GPS og kamera. Så alt i alt har de to nye "strømslugere" et afstemt forbrug ved mere krævende opgaver. Og så er det da en rar fornemmelse at være mere miljøbevidst.

Erfaringerne med færdsel på kirkegårdens arealer er også positive. Da Segway'en kun er ca. 85 cm. bred kan vi komme stort set alle steder – også i urneafdelinger med smallere gangstier. Og underlaget er ingen hindring. Den klarer løst som fast, jævnt som ujævnt, vådt som tørt.

"Book en prøvetur"

Så skulle nogen af jer have lyst til at se og prøve Segway'en i kirkegårdssammenhænge (eller bare for sjov), er I velkomne til at komme og besøge os – bare giv et ring i forvejen, så I er sikre på den ikke er ude at køre! For det er den tit... ■

Fakta om Segway x2 SE

Vægt:	54 kg.
Bredde:	85 cm.
Længde:	54 cm.
Dækbredde:	20 cm.
Max hastighed:	20 km/t.
Max rækkevidde / opladning:	18 km.
Løbende vedligehold:	Opladning af batterier (Lithium) og luft i hjulene
Anvendelse:	Klarer al slags terræn og vejr
Kørekort:	Sidestilles med cykel og kræver kun øvelse
Pris:	Kontakt Segwaydanmark.dk
Betjening	
Køre frem:	Læn dig fremad
Køre tilbage / bremse:	Læn dig bagud
Dreje:	Vip styrepinden til højre / venstre
Minusser	
Svært at lade den stå, når man først har prøvet den :-)	

LOADMASTER
NYHED

DANSK PRODUCERET
KVALITETSMASKINE
MED UNIK SERVICE, GARANTIORDNING & LAVE DRIFTSOMKOSTNINGER

LOADMASTER 830 M/UDSKUDSARM
Sejt trækkende 30 HK 3-cylinder KUBOTA motor.
Meget stabil maskine med lavt tyngdepunkt.
Hurtig fremdrift. Maskinen har altid fuld kontakt med underlaget ved kørsel i ujævn terræn.
Maskinen kan stilles på skrånende terræn.

TEKNISKE DATA
Længde: 240 cm. Bredde: 75-92 cm.
Højde: 178-207 cm. Egenvægt: 940 kg.
Løftekapacitet: 800/1.000 kg.
Hydraulikflow: 51 liter/min.
Hydrauliktryk: 210 bar.

RING 96 56 41 00

Alle priser er eks. moms og fragt. Forbehold for trykfejl & prisstigninger.

DSN AS
N.A. JENSENSVEJ 1,
TORNBY
9850 HIRTSHALS
WWW.DANSAND.COM

STAMA Maxi Truck 48v 4WD
Markedets eneste 4WD el truck!. Stort udstyrsprogram, trækraft og lasteevne. Kan leveres indregistreret og med lithium batterier. Laster 1500 kg

STAMA Micro Truck
Smart og handy lille ståtruck med vippelad, der kan komme ind alle steder. Nem på- og afstigning. Kan leveres med blomsterstativ og andet tilbehør

STAMA Multi Truck 48v
1 meter bred arbejdshest, der kan komme frem på selv de smalleste stier. Stort udstyrsprogram, kan leveres indregistreret og med lithium batterier

STAMA-HTF

STENSBALLE

NESBO

Se og prøv det store udvalg af STAMA og HTF maskiner hos nedenstående forhandlere, og hør hvor let du kan få en nemmere hverdag

Sønderborg Skov - Park og Have Aps
Herning Skov, Have & Park
HN Maskiner
Hans Holm A/S
Anker Bjerre A/S
Glamsbjerg Maskin Center A/S

Vemas A/S
Almas Park & Fritid A/S
Servicegården, Nørre Alslev
Varde Have og Skovmaskiner Aps
Lyngfeldt A/S
Havdrup Maskinforretning A/S

HTF Farmer Truck
Robust og stærk maskine. Laster op til 500 kg. Fåes med el- eller benzinmotor. Leveres med 3 vejs tiplad og hydraulisk fremdrift

HTF Løvsuger MK VII
Superstærk løvsuger, der kommer ind overalt - også hvor pladsen er trang. Nem og sikker at arbejde med. Kan betjenes fra flere vinkler

HTF Minilaster
Effektiv køretøj til transport og udendørs vedligehold. Mange tilbehørmuligheder. Kan leveres i el, diesel eller benzin

"KIRKEGÅRD" PÅ HAVETS BUND

af Lene Halkjær Jensen,
lene.bladet@mail.dk

Neptune Memorial Reef er opbygget som en undersøisk by. Her kan de pårørende vælge om den afdødes aske skal støbes ind i f.eks. en søstjerne og i hvilket område, den skal placeres. Foto: Todd Murray, GNU Free Documentation Licence.

I USA kan den afdødes aske blive en del af opbygningen af et nyt, kunstigt rev på havbunden.

Konceptet går i korte træk ud på, at den afdødes aske blandes med cement, der støbes i en form og bruges til opbygning af kunstige rev på havbunden. Asken indgår dermed i noget, der danner grobund for nyt liv og undersøiske oplevelser. Muligheden tilbydes af bl.a. Eternal Reef og Neptune Society.

Eternal Reef

Eternal Reefs findes flere steder ud for USA's østkyst (Fort Lauderdale, Ocean City og Topsail Island) og i den Mexicanske Golf (Galveston, Pensacola og Sarasota). De kunstige rev opbygges i havområder, der er udlagt til naturgenopretning og rekreative formål og i samråd med diverse miljøorganisationer.

Eternal Reef er udviklet af 2 universitetsstuderende; Don Brawley og Todd Barber, der gennem studietiden ofte havde dykket ud for Floridas kyst og havde set den hastige nedbrydning af de naturlige rev. De gik derfor i gang med at udvikle et system, der skulle fungere som byggesten til at skabe nye, kunstige rev. Resultatet blev Reef Balls: Hule, halvkugleformede skaller med store huller i, fremstillet af en særligt udviklet og næsten pH-neutral cement. The Reef Ball Development Group og Reef Ball Foundation søsatte i 1992 deres første nye kunstige rev med Reef Balls ud for Fort Lauderdale i Florida. Siden da er der blevet til mere end 4.000 projekter og placering af ca. 700.000 Reef Balls rundt om i 70 forskellige lande.

Don Brawleys svigerfar havde inden sin død udtrykt et ønske om, at hans aske skulle støbes ind i en Reef Ball og dermed indgå i opbygningen af et rev. Da han døde i 1998, blev dette ønske efterkommet og hans aske er nu en del af

En Eternal Reef kan forsynes med en navneplade og i den fugtige cement kan laves et håndaftryk eller en anden personlig hilsen. De pårørende kan frit vælge mellem flere tilladte havområder, hvor man er i gang med at opbygge nye rev. Foto: Cimbail, GNU Free Documentation Licence.

Porten til Neptune Memorial Reef, der er et yndet udflugtsmål for dykkere. Har de pårørende ikke selv en båd, kan Neptune Society arrangere ture til området. Foto: Elkman, GNU Free Documentation Licence.

et kunstigt rev, der myldrer af forskellige koraller og nyt liv. Rygtet om dette spredte sig og inden længe opstod ideen om Eternal Reef.

Den afdøde kremeres på almindelig vis og asken, eller dele af den, overdrages herefter til Eternal Reef. De pårørende har mulighed for at se processen med at støbe asken ind i en Reef Ball og der kan f.eks. sættes håndaftryk i den fugtige cement og sættes en navneplade på. Der er også mulighed for at se på, når en Eternal Reef placeres på havbunden. De pårørende får herefter udleveret et certifikat med de nøjagtige GPS-koordinater for placeringen, så de efterfølgende kan sejle ud til området og evt. dykke ned og besøge "gravstedet". Afhængigt af størrelsen på den valgte Eternal Reef, kan flere familiemedlemmers aske støbes ind i den samme Reef Ball – og ofte inkluderer det også asken af familiens yndlingskæledyr. I praksis foregår det som regel ved, at de først afdøde familiemedlemmers aske opbevares indtil den længstlevende er afgået ved døden og familien kan "samles" i en Eternal Reef.

Man kan se mere om konceptet på www.eternalreefs.com

Neptune Memorial Reef

Neptune Memorial Reef ligger 12 meter under havets over-

flade ud for Key Biscaine i Florida. Det kunstige rev dækker et område på ca. 5.000 m² og er opbygget som en undersøisk by; med gader, søjler og en central plads med bænke og statuer. Tilladelsen til opbygningen af revet blev givet i 2007, efter mange problemer med undersøgelser og afprøvninger. De undersøiske konstruktioner skulle kunne modstå en kategori 4 orkan – og da det var opnået, kom kategori 5 orkanen Andrew på besøg; og så måtte man delvist starte forfra igen. Atlantis Reef Project blev oprindeligt udtænkt af Gary Levine og Kim Brandell, der siden har forladt projektet. Neptune Memorial Reef drives af Neptune Society, der er en af USA's største aktører indenfor krematoriebranchen; med 45 krematorier fordelt over hele landet.

Princippet er det samme som med Eternal Reef: Den afdødes aske støbes ind i de former, der er med til at skabe det kunstige rev: De pårørende kan f.eks. vælge at den afdødes aske indstøbes i en søjle, en bænk, en søstjerne eller i en af de andre typer af skulpturer i den undersøiske by. Der kan monteres en navneplade på den valgte skulptur og de pårørende kan også her være med til at sætte "asken" på plads på i det valgte område.

Man kan se mere om Neptune Memorial Reef på www.neptunesociety.com/memorial-reef ■

NORDMÆND I DANSK KRIGSTJENESTE

Tekst og foto: Hans Jørgen Lysholm, lysholm@energimail.dk

"Alte Friedhof" i Flensborg med mange minder fra de slesvigske krige er meget stemningsfuld og altid et besøg værd. For nylig er H.W. Bissens skulptur "Istedløven" flyttet hertil.

Flensborg: minde over norsk soldat faldet i dansk tjeneste. Flensborg var dansk indtil 1864.

Indtil 1814 var Danmark og Norge et samlet rige. At båndene mellem landene ikke blev revet helt i stykker ses på kirkegårdene i Flensborg og Kristiansand.

Ved Kielerfreden i 1814 blev det bestemt, at Danmark skulle afgive Norge til Sverige. 434 års skæbnefællesskab mellem Norge og Danmark var dermed til ende. Gennem alle disse år kom danske embedsmænd til Norge, og nordmænd kom til Danmark for at studere ved universitetet. Norske kunstnere berigede det danske kulturliv.

Familiebånd blev gennem alle disse år knyttet mellem norske og danske familier. Nordmænd kom til at hvile i dansk jord. Danskere fik deres grav i Norge.

Men båndene mellem de to lande var efter 1814 ikke

ganske brudt. Et stærkt udtryk herfor var det, at nordmænd meldte sig som frivillige og kæmpede på dansk side i både første og anden slesvigske Krig. De døde hviler i dansk og slesvigsk jord. På Dybbøl banke står der et mindesmærke for disse norske – og svenske, finske og islandske soldater.

Efter søslaget ved Helgoland i 1864 sejlede den danske flåde med de dræbte soldater til Norge - til Kristiansand. "Indvaanere af Christiansand reiste denne steen" står der på det mindesmærke, som byens indbyggere rejste, og som stadig står.

Vi har lige markeret 200-året for adskillelsen mellem Norge og Danmark. Nærværende billeder af sten fra norske og danske kirkegårde er minder om svundne generationer - en efterklang af deres liv og virke.

Kristiansand: mindesmærke over faldne i slaget ved Helgoland, maj 1864.

Foto fra: www.hjlysholm.dk

Hans Jørgen Lysholm, Viborg, udstiller fotos fra danske og norske kirkegårde. Udstillingen er inspireret af det nylige 200 års jubilæum for adskillelsen af Danmark og Norge, men kan i øvrigt ses som en dokumentation af den fornemme mindekultur som kirkegårdene repræsenterer.

Udstillingen er i øjeblikket i Suldrup sognegård indtil udgangen af februar. For yderligere oplysninger kontakt Hans Jørgen Lysholm på 61 50 62 20 / 86 62 62 20.

Undgå ukrudt

med bæredygtig jordforbedring fra Champost
- Anvendes ved stauder, bede, træer og hække.

Trin for trin

1. Læg 3 - 5 cm. Champost Jordforbedring oven på den eksisterende jord. (5w0 l. sæk svarer til 1-2 m²)
2. Du undgår at luge ukrudt og lægger du Champost Jordforbedring om efteråret, beskytter du planterne om vinteren.
3. Du får en næringsrig og porøs jord, som er let at arbejde med.
4. Når du anvender Champost Jordforbedring, behøver du ikke gøde jorden det første år.

Holstebro Kirkegård har stor succes med at anvende Champost som afdækning og jordforbedring.

Gratis levering

Alle vores varer leverer vi gratis direkte til kirkegården.
(ved ikke brofaste øer tillægges ekstra fragt)

Indhold

50 l. sæk med 54 sække pr. palle.
BigBag med 3000 l.

Champost®

JØRGEN BOISKOV HANSEN

Af Jørgen Boiskov Hansen, gram.kirkegaard@mail.tele.dk
Kirkegårdsleder, Gram Kirkegård

Jeg kan se i dag, at min opvækst har påvirket mig ret meget; med at vi skal forbedre, ombygge, udvikle og hele tiden have øje på fremdrift.

Jeg er født og opvokset på landet. Mine forældre, som begge var fra Esbjerg, havde et stærkt ønske om livet på landet på egen gård. Ved hjælp af opsparing og kaution fra familien, købte de deres første ejendom, som de ombyggede og fornyede så den blev tidssvarende. Da dette var gjort, solgte de med fortjeneste og købte en større ejendom. Sådan gjorde de tre gange, indtil de købte deres blivende gård på en pæn størrelse. Jeg kan se i dag, at denne opvækst har påvirket mig ret meget; med at vi skal forbedre, ombygge, udvikle og hele tiden have øje på fremdrift.

Opbygning

Som ung knægt på bare 19 år besluttede jeg mig for at blive selvstændig, godt tilskyndet af min far, som også hjalp med starten. Forstået på den måde at jeg købte hans maskinpark på gården, ligesom jeg købte en større traktor og en slamsuger og begyndte at arbejde for egnens landmænd. Det var en arbejdsom start, og også en god tid med god vækst på forretningen, som voksede og blev udvidet med en del entreprenør arbejde. Så i løbet af 10 år var der 10 medarbejdere.

I denne periode var jeg også blevet gift og vi etablerede forretningen på en landbrugsejendom, som vi havde købt, og det var også der, vores tre børn blev født.

Afvikling

Efter 20 år med vores virksomhed, hvor jeg nok altid var

"Jeg håber på mange gode år endnu, selvom jeg i dette efterår fyldte 63 år. I hvert tilfælde så længe helbredet er godt og jeg trives med mit arbejde og arbejdspladsen trives med mig."

Som ung knægt på bare 19 år besluttede jeg mig for at blive selvstændig; købte min fars maskinpark og begyndte at arbejde for egnens landmænd. Det var en god tid med god vækst, så i løbet af 10 år var der 10 medarbejdere.

PROFIL > JØRGEN BOISKOV HANSEN

Vi er 3 fuldtidsansatte gartnere og 5 gartneriarbejdere i fleksjob, ligesom vi typisk har en anlægsgartner elev og en praktikant. Det er en del af vores identitet at være en rummelig arbejdsplads og i 2006 blev kirkegården kåret som årets sociale virksomhed i vores kommune.

den første og den sidste mand på pladsen, samtidig med at børnene voksede op, måtte vi konstatere at der var meget lidt fritid og engagement i børnenes opvækst, og en dag sad min kone og jeg overfor hinanden ved køkkenbordet og talte om, at der måtte være andre måder at leve på; så der tog vi en beslutning om at afvikle vores virksomhed.

Vi lod sive, at vi ønskede afvikling og en kollega købte enkelte arbejdsområder og vores førstemand købte den reducerede forretning sammen med vores ejendom.

”Ombygning”

Hvad skulle der så ske, ja spørgsmålet var helt åbent og vi begyndte at kigge os lidt omkring. En dag var der en annonce i ugeavisen om at de søgte et graverpar i det sogn, som vi hele tiden havde boet i, og det endte med at vi søgte jobbet og blev ansat; jeg som graver og min kone som medhjælper ved Outrup kirke i Vestjylland.

Efter 7 gode år i Outrup, hvor jeg fik lært graverarbejdet og næsten færdiggjorde anlægsgartner uddannelsen, fik jeg en opfordring til at søge jobbet som kirkegårdsleder i Gram i det Sønderjyske.

Det endte jo med at menighedsrådet vovede at ansætte mig, og vi valgte at rykke teltpælene og flytte familien til Gram, hvor vi købte et hus. Dog var de to ældste af vores børn allerede fløjet fra reden.

Her 16 år efter må vi konstatere, at det var en god beslutning og vi trives i det Sønderjyske, hvor min kone arbejdede udenbys som sekretær og jeg har bare to minutters gang til kirkegården.

Udvikling

Min vision, som jeg også beskrev i min ansøgning, var at arbejde for at skabe en effektiv drift og en høj grad af kundeservice og kundetilfredshed, samt at udvikle kirkegården med nye gravstedsformer, så den hele tiden kunne tilbyde tidssvarende begravelsesformer.

Dette er langt hen ad vejen lykket rigtig godt, så vi i dag har en effektiv drift, en god maskinpark og medarbejdere som brænder for deres arbejdsplads med engagement og kreativitet.

Fremdrift

Helt fra min første tid har vi haft et fortrinligt samarbejde med kommunen om arbejdsprøvning, aktivering, virksomhedspraktik, revalidering og løntilskud, og mange er kommet videre i arbejdslivet og har fået fodfæste på arbejdsmarkedet eller er kommet i gang med en uddannelse. Således har 4 medarbejdere bestået svendepøven som anlægsgartnere, heraf 2 under revalidering.

Denne del af vores identitet, som en rummelig arbejdsplads med høj faglighed, giver en hverdag præget af arbejdsglæde og et lærende arbejdsmiljø, ligesom kirkegården i 2006 blev

Granpyntningerne produceres indendørs på plade. Det har givet et fantastisk løft til det fysiske arbejdsmiljø, at en stor del af granpyntningen kan foretages indendørs.

kåret som årets sociale virksomhed i vores kommune, og siden har været nomineret som årets mentor.

Vores lønbudgetter er normale i forhold til kirkegårdens størrelse, og de ekstra hænder bliver brugt til udvikling, omlægning og forskellige anlægsopgaver; såsom omlægning af flisegange, materialegård og pladser på kirkegården.

Mandskabsmæssigt er vi 3 fuldtidsansatte gartnere og 5 gartneriarbejdere i fleksjob, ligesom vi typisk har en anlægsgartner elev og en praktikant.

Jeg er som Kirkegårdsleder medlem af en ERFA gruppe, der er til stor inspiration for mig, ligesom jeg er engageret i takstberegning i provstiet og er til rådighed vedrørende hjælp til GIAS og spørgsmål om takster m.v.

Fornylse

Hele medarbejderflokket på kirkegården er på en årlig inspirations tur, som sidste år gik til Roskilde Kirkegård, til stor inspiration for os, ligesom vi fik besøg fra Roskilde, for at de kunne studere vores nye måde at lave granpyntning på.

Vores nye metode, som vi har lært af Ribe Kirkegårde, består i at vi producerer granpyntningen indendørs på en plade, som vi derefter kører ud og skubber af på gravstedet. Dette giver et fantastisk løft på det fysiske arbejdsmiljø, da langt den største del af granpyntningen foregår indendørs, og ikke udendørs på knæ i al slags vejr. Vi oplever også metoden som mere effektiv og arbejdsbesparende, efterhånden som vi får udviklet arbejdsgangene, og vi er ikke i tvivl om

at metoden bliver udbredt og er kommet for at blive.

Vi lærer gerne fra os og giver idéer videre, ligesom man er velkommen at besøge os i granpyntningen.

Mere udvikling

I 2012 lavede vi en udviklingsplan for den næste 10-års periode, som beskriver hvad der skal bevares og hvad der kan ændres og om nye gravstedsformer. Hovedessensen i udviklingsplanen er, at kirkegården over tid ændrer karakter til at der bliver mere parkområde, frem for snorlige gange og hække.

Vi har den glæde, at Provstiudvalget har bevilget et beløb til at udvikle nye gravstedsformer; med fokus på billigere drift og dermed billigere pris for vedligehold, som et godt alternativ til den anonyme fællesgrav og askespredning over havet.

Fremtid og fritid

Personligt har jeg det sådan, at jeg glad og taknemmelig for mit arbejde og holder af mine kolleger, så jeg håber på mange gode år endnu, selvom jeg i dette efterår fyldte 63 år. I hvert tilfælde så længe helbredet er godt og jeg trives med mit arbejde og arbejdspladsen trives med mig. Jeg bruger en del af min fritid med organisations arbejde; både med Borgerforum, Grundejerforening, lidt politik, Lejrcenter og kirkelige aktiviteter. Så ofte det kan lade sig gøre, tager min kone - som er gået på efterløn - og jeg af sted med campingvogn i ind og udland, og gerne med børnebørn ombord. ■

HJERTEFORMEDE GRAVMONUMENTER

Tekst og foto af Vagn Andersen, vagn@hoersholmkirkegaard.dk

Ved Balaton søen i Ungarn, ligger der en lille fredet kirkegård i landsbyen Balatonudvari.

Her står cirka 60 næsten ens groft tilhuggede, hjerteformede monumenter i sandsten. Gravstenene er alle opsat i perioden fra 1808 til 1840.

Baggrunden for disse specielle monumenter er ikke helt

entydig. Historierne fortæller, at en lokal stenhugger havde forelsket sig i en fiskerpige, der druknede i en storm over Balaton søen. Efter hendes død, begyndte han at lave gravmonumenterne hjerteformede, af sorg over tabet af sin elskede.

Nogle få tilsvarende gravmonumenter kan ses på kirkegården i Balatonfüred.

Lyng Naturgødning ApS

e-muld

**Muld • Spagnum • Barkflis • Træflis
Topdressing • Grus • Granitskærver**

*Levering med lastbil eller afhent selv
Container udlejning*

www.l-n-g.dk

Slangerupvej 16 • 3540 Lyng • 48 18 73 50

- også
i bigbags

Kirkegårdskort

- Opmåling
- Korttegning med EDB
- Informationssystemer
- Fremtidssikring
- Rådgivning
- Nummerering
- Protokoller

Landinspektørcentret A/S

Nygade 46, 7400 Herning, Tlf. 97 123688

”EN GOD STAUDE TIL KIRKEGÅRDEN”

af Tommy Christensen,
tc@svendborg-kirkegaarde.dk

2015-1

Bladene på Perlekurv er dunede og behårede i en grad, der får dem til at virke grålige. Perlekurv er en god kontrast til det grønne. Foto: Gustaf Eriksson, GNU Free Documentation Licence.

Blomsternes perlemorshvide randkroner er stive og tørre og sidder hele vinteren. Foto: C.T. Johansson, GNU Free Documentation Licence.

Anaphalis – Perlekurv

Denne slægt er karakteristisk ved de perlemorshvide kurveblomster og de smalle blade, som er dunede og behårede i en grad der får dem til at virke grålige. Slægten omfatter ca. 35 arter der hører hjemme i Europa, Asien og Nordamerika. I milde vintre er bladene vintergrønne (grå) og de små kurvblomster er ofte samlet i tætte halvskærme på stive oprette stængler. Blomstringstid er august – oktober og blomsternes randkroner er stive og tørre og sidder hele vinteren. Man kan nærmest se at planten er naturligt groende på lidt tørre og solrige lokaliteter, og bladenes behåring beskytter mod fordampning og udtørring. Perlekurv ynder kalkholdig jord men trives okay i de fleste jordtyper. Meget fugtigt vintervejr eller hård barfrost kan forringe plantens overvintring, ellers er der ikke me-

get der kan drille Perlekurv. Perlekurv er meget anvendelig til afskæring hvor den holder sig frisk længe, men også til tørring er den anvendelig.

Formering ved frø eller den stensikre deling, både forår og efterår.

Perlekurv blev for få år siden kåret som den bedste og mest anvendelige staude i Sverige. På kirkegården er den meget anvendelig både som bunddække og som kontrast til det grønne og farverige. Som bund i rosenbedet eller sammensat med højere stauder i sam- eller modspillende farver. Perlekurv er for de flestes vedkommende lave stauder med en højde på en 30 – 40 cm. En af de mest anvendte er *Anaphalis triplinervis*, som er stærkt forgrenet og meget blomsterrig. ■

JOHANNES DØBEREN

På Asminderød Kirkegård står skulpturen Johannes Døberen, der er udført i støbejern og granit af kunstneren Erik Heide. Skulpturen blev sat op i 1992. Erik Heide er også ophavsmand til Asminderød Kirkes alter og alterbord, der blev udskiftet ved en restaurering af kirken; også i 1992.

Johannes fik tilnavnet 'Døberen' fordi han døbte Jesus. Johannes Døberen levede i Palæstina som omvendelsesprædikant. Han døbte folk i Jordanfoden for at rense dem for deres synder og prædikede tordnende mod den ydre gudsdyrkelse, hykleri og amoralsk opførsel; uden hensyn til, hvem det gik ud over. Én af dem, han fik generet med sine moralprædikener, var Herodias, kong Herodes' anden kone. Hun og Herodes havde giftet sig, selv om de begge var gift i forvejen; Herodias endda med Herodes' bror. Herodias var rasende over Johannes Døberens angreb på hendes og ægtefællens moral og ønskede hævn. Da Herodias' datter Salome en dag dansede for kong Herodes og hans gæster, blev kongen så begejstret for dansen, at han lovede Salome, at hun måtte få lige hvad hun ønskede. Herodias lokkede Salome til at bede om Johannes Døberens hoved på et fad. Kong Herodes opfyldte Salomes ønske; Johannes Døberen blev halshugget og hans hoved blev serveret på et fad.

hjorthede.dk

Flotte barrodsplanter
Finkvistede og tætte thuja.

Perfekt til gravstedshække!

Hjorthede Planteskole A/S
Tlf. 86686488 * mail@hjorthede.dk

KORT NYT

1

Udskrivning til gravstedsejernes E-boks

Siden d. 1. november 2014, foregår al korrespondance fra det offentlige til borgerne via E-boks, medmindre man forinden havde søgt om fritagelse – og dermed stadig ville få breve osv. leveret som almindelig post.

Udskrivning af visse dokumenter fra kirkegårdssystemet til gravstedsejernes E-boks har efterhånden også været muligt i et stykke tid; men mange har nok været lidt tilbageholdende med at gøre brug af denne mulighed, med tanke på at mange af gravstedsejerne tilhører den ældre generation.

Odense Kommune Kirkegårde har benyttet sig af muligheden siden januar 2014, hvor udskrivning til E-boks blev sat i drift på kirkegårdskontoret. Siden da er flg. antal breve leveret til E-boks:

Tilbud, renholdelse	2.333
Misprydsbreve 1 & 2	837
Tilbud, gran	1.619
Tilbud, fornyelse	1.379
I alt sendt til E-boks siden opstart:	6.168

”Det er administrativt ressourcebesparende at sende digital post, og jeg vil betegne det som en succes med vores erfaringer til dato” siger kirkegårdsleder Casper Vett. Også Vejle Kirkegårde gør brug af udskrivning til E-boks. Heller ikke her har man oplevet, at det giver en lavere respons på kirkegårdens henvendelser, end ved udsendelse som almindelige postomdelte breve.

Undersøgelser har da også vist, at det især er de helt unge, der endnu ikke er kommet i gang med at læse deres digitale post.

2

Helseskoven Octovia

Den 28. november blev Helseskoven Octovia i Arboretet i Hørsholm indviet. Skoven skal bruges til forskning, uddannelse og formidling. I Helseskoven vil forskerne blandt andet foretage fysiologiske målinger og andre tests på forsøgspersoner, for at få en bedre viden om sammenhængen mellem natur og helse. Senere skal den viden så oversættes til nogle konkrete værktøjer, som planlæggere, kommuner og arkitektfirmaer kan bruge, så nye naturområder i fremtiden kan planlægges og indrettes til at fremme den mentale sundhed.

Helseskoven er en rekreativ skov med 8 ”rum”, der hver især er udtænkt, så den besøgende styrkes mentalt. I 2011 etablerede Københavns Universitet en Terapihave, ligeledes i Arboretet. Terapihaven har bl.a. til formål at hjælpe soldater, der lider af PTSD.

Helseskoven er udviklet af IGN – Københavns Universitet og anlagt med støtte fra Det Obelske Familiefond, Realdania, Friluftsrådet og G.B. Hartmanns Familiefond.

Kilde: www.nyheder.ku.dk

3

Svar fra graven

Da Lesley Emerson fra South Shields i 2011 døde af brystkræft, valgte familien, at hun skulle have sin mobiltelefon med i graven; hun havde nemlig været yderst flittig med at skrive SMS'er. Familien har siden trøstet sig ved at sende hende en SMS-hilsen, når savnet meldte sig. For nylig fik barnebarnet Sheri Emerson sig dog noget af et chok, da hun fik svar på en SMS til sin afdøde bedstemor. I beskeden stod følgende: ”I'm watching over you” (Jeg holder øje med dig).

Det viste sig, at mobilnummeret var taget i brug igen; på trods af, at familien var blevet lovet, at mobilselskabet ikke ville genbruge samme nummer til et nyt mobilabonnement. Det var så altså sket alligevel – og den nye indehaver af nummeret troede, at det var nogle af hans venner der lavede sjov med ham og han havde derfor besvaret den SMS, Sheri Emerson troede hun havde sendt til sin afdøde bedstemors nedlagte mobilnummer...

Kilde: www.dailymail.co.uk

4

Urnekirker

Også i Tyskland kender man til problematikken med et faldende antal kirkegængere og den deraf følgende diskussion om kirkelukninger. De tyske biskopper har diskuteret flere forskellige anvendelsesmuligheder for de luknings-truede kirker; måder der kan sikre at kirkebygningerne bevares intakte i videst mulig omfang. Et af disse løsningsforslag har været, at "genoptage" den gamle tradition med at gravsætte inde i kirkerummet: Siden 2004 er ca. 30 tyske kirker, med respekt for kirkens arkitektur og ruminddeling, blevet ombygget til kolumbarier.

Kilde: www.friedhofskultur.de

5

Gravstenen læser højt

Kinas virksomheder er konstant på udkig efter nye markeder og produkter og følger derfor nøje med i hvad der efterspørges i de forskellige lande og kulturer. Og de forskellige religioner, med deres forskellige højtider, ceremonier og traditioner, har da heller ikke undgået de kinesiske

virksomheders opmærksomhed: De er storleverandører af religiøst "tilbehør" til Mellemøstens millioner af muslimer og udvikler til stadighed nye produkter for at øge salget.

Et af de seneste påfund er en gravsten, der natten igennem afspiller tekster fra koranen. Gravstenen er forsynet med solceller og ved mørkets frembrud startes afspilningen automatisk. De koranafspillende gravsten er billigere end et traditionelt gravminde, der ofte repræsenterer en stor udgift for de efterladte, og det forventes derfor at de bliver en salgssucces...

Kilde: www.svd.se

6

Satsen for kørselsgodtgørelse er faldet

Skatterådet har fastsat nye satser for skattefri befordringsgodtgørelse for 2015, og de falder en smule. Den primære begrundelse er, at bilerne generelt kører længere på en liter brændstof – og så falder både ejerafgiften og de samlede udgifter til at køre i bil. Ved kørsel i egen bil mellem arbejdssteder, til møder, kursus mv., får man i 2015 godtgjort 3,70 kr. pr. kørt kilometer. Kører man mere end 20.000 km. pr. år, falder satsen til 2,05 kr. pr. km. I 2014 var satsen for kørselsgodtgørelse 3,73 kr. pr. kørt kilometer (op til 20.000 km. pr. år).

Hvis man kører på egen cykel, knallert, 45-knallert eller scooter, er satsen steget en lille smule i forhold til 2014 og er nu på 0,52 kroner pr. kørt kilometer.

7

Velkommen til nye kolleger

Steen Himmer er tiltrådt som Kirkegårdsleder den 1. januar ved Gentofte Kommunes Kirkegårde.

KALENDEREN

3. – 5. marts 2015

Lederkursus på Vissenbjerg Storkro

FDK afholder kurset 'Ledelse og det personlige lederskab' (modul 1). Se mere på FDK's hjemmeside www.danskekirkegaarde.dk

18. marts 2015

Kirkegårdskonferencen på Hotel Nyborg Strand

Årets tema sætter fokus på 'Kirkegårdens værdier'. Tilmelding senest d. 9. marts på www.ign.ku.dk/kirkegaard

18. april – 11. oktober 2015

BUGA 2015

Bundesgartenschau afholdes 5 forskellige steder i Havelregionen i Tyskland. Kirke- og kirkegårdsudstillingen findes i udstillingsområdet Dombezirk i Hansestadt Havelberg. Se mere på www.buga-2015-havelregion.de

8.- 9. juni 2015

Årsmøde i Foreningen for Kirkegårdskultur

Foreningens årsmøde afholdes i Københavns Stift; på Bornholm. Der arrangeres bustransport fra København og det vil være muligt at tilkøbe ekstra dage, så man kan opleve Bornholm på egen hånd i weekenden 6. – 7. juni. Foreningens medlemmer vil modtage mere information herom i det nye år.

7. - 9. september 2015

Årsmøde for FDK og DKL

Årsmødet 2015 afholdes i Frederikshavn på Hotel Scandic 'The Reef'.

PRAKTISK UDSTYR I PROFESSIONEL KVALITET

Felco – Löwe – ARS – Silky – Wolf Garten
& meget andet udstyr til det grønne område

AKTUELT

Gyllebo blodmel mod råvildtbid haves i 1 kg pakninger

Dansk Skovkontor A/S TLF 57 83 01 10
www.dansk-skovkontor.dk

Dansk Skovkontor A/S
Grundlagt 1950

Stangsakse

ARS
Beskæringsudstyr

SITAS.DK · 44 65 05 65

Knivtandssave

Topsave

AVANT® Når det skal gøres nemt

Avant har de helt små minilæssere på 530 Kg men også dem, der kan løfte 1400 Kg +
Se mere end 100 forskellige redskaber på vores hjemmeside

Køb redskaber online på Avant.dk

Avant 640:
24 km/t
280 cm løftehøjde
99 cm bred

AVANT Danmark
Besøg vores 3500 m² store showroom i Låsby

AVANT DANMARK LÅSBY: 8695 7522 WWW.AVANT.DK HØRVE MASKINHANDEL A/S: 5965 6037

Foreningen af Danske Kirkegårdsledere

Formand:

Klaus Frøderiksen, Garnisons Kirkegård
Tlf. 3542 7951
E-mail: klaus@garnisonskirkegaard.dk

Sekretariat:

Vagn Andersen, Hørsholm Kirkegård
Tlf. 4586 0584 - Fax 45 86 41 57
E-mail: kontor@danskekirkegaarde.dk

Se mere på www.danskekirkegaarde.dk

Fremsendelse af annoncer og artikler

Annoncer (reproklart materiale) skal helst afleveres som PDF-filer, for at undgå fejl i forbindelse med annoncens opsætning i bladet.

Billeder, der skal ledsage artikler, skal helst ikke lægges ind tekstdokumentet, men sendes separat. Det giver en bedre billedkvalitet i det trykte blad.

Danske Krematoriers Landsforening

Formand:

Allan Vest, Hjørring Kirkegård
Tlf. 9890 0555 – 2178 0367
E-mail: allan@hjoerringkirkegaard.dk

Næstformand og teknisk udvalg:

Tom Olsen, Fælleskrematoriet Sjælland
Tlf. 26 86 02 01
E-mail tom@motka.dk

Kursusudvalg:

Erik Bach, Aarhus kirkegårde
Tlf. 89 40 27 60 – 29 20 81 58
E-mail eb@aarhus.dk

Tommy Christensen, Svendborg kirkegårde
Tlf. 62 21 05 33 – 20 41 61 86
E-mail tc@svendborg-kirkegaarde.dk

Se mere på www.dkl.dk

Tidsskriftet 'KIRKEGÅRDEN'

Udkommer 6 gange årligt i samarbejde mellem FDK – Foreningen af Danske Kirkegårdsledere og DKL – Danske Krematoriers Landsforening

Oplag: 1.100 stk.

Abonnement: Kr. 320,- pr. år (400,- kr. pr. år for abonnenter udenfor Danmark)

Kontakt:

Lene Halkjær Jensen, Humlebæk Kirkegård
Tlf. 2624 7228 – Fax 4919 1142 – E-mail: lene.bladet@mail.dk

Udgivelser og deadlines i 2015

Nr. 1, februar 2015	
Nr. 2, april 2015	20. marts 2015
Nr. 3, juni 2015	20. maj 2015
Nr. 4, august 2015	20. juli 2015
Nr. 5, oktober 2015	15. september 2015
Nr. 6, december 2015	15. november 2015

Bladet forventes at udkomme ca. en måned efter deadline.

Annoncepriser

1 side	kr. 3.500,-
1/2 side	kr. 2.500,-
1/4 side, stående	kr. 1.500,-
1/4 side, liggende	kr. 1.500,-
1/8 side	kr. 1.000,-
Visitkort	kr. 900,-

Ved 3 indrykninger pr. år gives 5 % rabat
Ved 6 indrykninger pr. år gives 10 % rabat
Priserne er eks. moms.

FRA REDAKTIONEN

Det nye år er godt i gang – og i skrivende stund er der endelig langt om længe udsigt til, at den digitale dødsanmeldelse bliver tilgængelig for alle kirkegårde og vi ser frem til at den vil blive en lettelse i den daglige administration af kirkegården.

Når der laves nye tiltag, der har berøring med kirkegårdsområdet, vil det være en klar fordel, hvis FDK i højere grad kunne blive repræsenteret i de respektive arbejdsgrupper – som f.eks. Præsteforeningen ofte er det – og ikke kun komme med på en høringsliste. Det kunne være med til at sikre, at nogle af de nye tiltag også tilgodeser arbejdsgangene i de større kirkegårdsadministrationer og ikke kun er rettet mod at skulle fungere for kirkerne og de små kirkegårde (som det f.eks. har været tilfældet med afskaffelsen af de særskilte kirkegårds-regnskaber og den direkte ligning).

Den "nye" redaktion har taget hul på den 5. sæson med bladet og vi føler stadig, at der er nok at skrive og debattere om. Vi er fortsat taknemmelige for alle typer af indlæg – og er der nogle emner, der bør sættes mere fokus på, hører vi gerne fra jer læsere.

Storme, oversvømmelser og kraftige regnskyl giver ofte anledning til et ekstra oprydningsarbejde på kirkegårdene bagefter. Mange steder er man sikket godt i gang med at sikre kirkegårdsarealerne mod skader fra regnskyl og vurdere tilstanden af kirkegårdens store træer, så kirkegårdanlægget bliver bedre rustet til at modstå det vejr, der i fremtiden forventes at blive lidt mere voldsomt. Del gerne jeres erfaringer på området med kollegerne – og gerne med en lille skriv til bladet.

siden 1982

**FORNYELSE
MED RESPEKT
FOR TRADITION**

Se flere produkter på:
www.jessing.eu

Claudisvej 18, Dk-7430 Ikast, Telefon: +45 86865999, www.jessing.eu, info@jessing.eu

JESSING
aps